

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien ulkomainonta

KHALL 27.01.2025 § 24
431/00.00.00/2024

Alue- ja kuntavaalit toimitetaan 13.4.2025.

Kuntaliitto suosittaa, että alue- ja kuntavaalien ulkomainonta aloitetaan niillä alueilla, jotka ovat kunnan hallinnassa ja määräysvallassa, viikkoa ennen ennakkoäänestyksen aloittamista eli 26.3.2025. Mainokset suositellaan poistettaviksi kunnan luvanvaraisilta alueilta viikon kuluessa vaalien päättymisestä.

Mainonnan aloittamisen ajankohta, mainospaikat sekä vaalien ulkomainonnasta kunnassa vastaavien henkilöiden yhteystiedot on syytä saattaa vaaleihin osallistuvien puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten tietoon. Esimerkiksi puolueiden kohdalla ilmoitus on syytä tehdä niiden paikallisosastoille.

Kunnalla ei ole lakisääteisiä velvollisuuksia vaalimainonnan järjestämisessä. Kunnallinen vaalimainontakäytäntö on perustunut kuntien keskusjärjestöjen suositukseen ja sitä on noudatettu 1970-luvulta lähtien. Perusteena suositukselle on aikanaan ollut vaalimainonnan yhdenmukaistamisen tarve, kaupunki- ja maisemakuvalliset syyt sekä ympäristön siisteys. Kunnallisesta vaalimainonnasta on muodostunut perinne, jolla voidaan katsoa olevan edelleen tiedotusarvoa. Kansalaiset ovat tottuneet siihen, että vaalien yhteydessä käytetään tällaista mainontaa.

Kuntalaisten osallisuuden edistämiseen on kunnilla monia mahdollisuuksia. Osa niistä on lakisääteisiä kuntalaisten osallistumisoikeuksia, osa kuntien itsensä kehittämiä ja vapaaehtoisesti toteuttamia. Kunnat ovat perinteisesti tarjonneet puolueille ja valitsijayhdistyksille mahdollisuuden vaalien ehdokasjulistoiden esillepanoon niille varatuissa telineissä. Ensimmäisissä aluevaaleissa kunnat hyväksyivät erikseen aluevaalien ulkomainonnan toteutettavaksi keskitetysti kunnan hallinnassa olevilla alueilla. Suositeltavaa on toimia näin myös samanaikaisesti toteutettavissa alue- ja kuntavaaleissa.

Kunnalliseen vaalimainontaan liittyvät laillisuuskysymykset koskevat yleensä yhdenvertaisuusperiaatteen noudattamista eli tasapuolisuutta mainospaikkojen jaossa.

Kullekin ehdokkaita asettaneelle ryhmälle tulevan julistetilan sijainti, luettuna vasemmalta oikealle, tulisi määräytyä samassa järjestyksessä kuin ehdokaslistojen yhdistelmässä. Jotta tyhjiä mainospaikkoja ei jäisi, ehdokkaita asettaneilta ryhmiltä voidaan tiedustella, tulevatko he käyttämään mainospaikkoja ja edellyttää vastausta tiettyyn päivämäärään mennessä uhalla, että vaalimainospaikkoja ei heille varata. Ryhmiltä voidaan myös vaatia kirjallinen ilmoitus tai sitoumus vaalimainospaikkojen käyttämisestä. Edellä kuvattu menettely täyttää myös yhdenvertaisuusperiaatteen vaatimukset. Jos tyhjiä paikkoja kuitenkin jää, niitä voidaan käyttää yleiseen vaalitiedottamiseen.

Koska vaalien ulkomainonnan järjestäminen kunnan hallinnassa ja määräämisvallassa olevilla alueilla ei ole lakisääteistä toimintaa ja on kunnan vapaasti järjestettävissä, Kuntaliitto ei ole antanut suosituksia vaalimainospaikkojen maksullisuudesta. Kuntavaaleissa lähtökohtana on

yleisesti pidetty, että kunnan järjestämät mainospaikat ovat ehdokkaita asettaneille tahoille maksuttomia. Tämä on ollut käytäntö myös Asikkalassa. Vuoden 2022 ensimmäisten aluevaalien osalta vaalimainospaikat ovat olleet valtiollisten vaalien tapaan maksullisia.

Kukin kunta ratkaisee paikallisista lähtökohdista vaalimainospaikkojen maksullisuuden. Maksullisuuteen vaikuttaa kustannusten suuruus, aiemmin omaksuttu käytäntö ja sen sujuvuus, palvelun taso, mainoskehikkojen laatu, kuka huolehtii vaalimainoskehikkojen pystytyksestä ja purkamisesta.

Olennaista on, että kaikki ehdokkaita asettaneet ryhmät voivat varata saman määrän mainospaikkoja ja jos maksuja peritään, maksuilla katetaan määritellyt kunnalle aiheutuvat kustannukset ja maksut ovat samansuuruiset kaikille mainospaikkoja varanneille ryhmille.

Yhdistettyjen alue- ja kuntavaalien osalta vaalimainospaikkojen maksullisuutta on tarkasteltava uudelleen. Pitkäaikaista käytäntöä kuntavaalien vaalimainospaikkojen maksuttomuudesta ei ole syytä muuttaa. Selkeä jako vaalimainospaikkojen maksullisuuteen ja maksuttomuuteen voisi olla se, että alue- ja kuntavaalien osalta vaalimainospaikat olisivat maksuttomia ja valtiollisten vaalien osalta maksullisia.

Ulkomainospaikkoja valittaessa on otettava huomioon vaalilain säännökset, jotka edellyttävät, että vaalimainoksia ei sijoiteta ennakoöänestys- tai äänestyspaikalle ja niiden läheisyyteen siten, että niiden voitaisiin katsoa vaikuttavan äänestäjien vaalivapauteen. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, etteivät vaalimainokset näy vaalihuoneistoon taikka sen sisäänkäyntiin.

Mainoksen sijoittamiselle tarvitaan maanomistajan/-haltijan suostumus. Kunta ei voi määrätä muiden kuin omistuksessaan ja hallinnassaan olevien alueiden vaalimainontapaikoista. Jos kunnan vaalimainoskehikkoja sijoitetaan myös yksityisille alueille, kunnan on saatava omistajan tai haltijan suostumus kehikkojen sijoittamiseen. Jos kunta ei käytä vaalimainoskehikkoja, sen tulisi kuitenkin määritellä vaalimainontapaikat hallitsemillaan alueilla.

Tienvarsimainonnasta ja -ilmoittelusta säädetään maantielain 52 ja 52 a §:ssä. Vaalimainoksia ei koske ilmoitusvelvollisuus tienpitoviranomaisille. Vaalimainokset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen vaalipäivää ja ne on poistettava viikon kuluessa vaalipäivästä. Liikennevirasto ohjeistaa vaalimainontaa maanteiden varsilla ja asemakaava-alueiden ulkopuolella.

Vaalimainonnassa on lisäksi otettava huomioon järjestyslain 6 §:ssä ja tieliikennelain 56 §:ssä säädetyt kiellot. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavan häikäisevän tai harhauttavan valon taikka liikenteenohjauslaitetta muistuttavan tai muuten turvallisuutta vaarantavan mainoksen käyttäminen on kielletty. Tielle tai sen välittömään läheisyyteen ei saa asettaa merkkiä, kilpeä tai muuta laitetta, jonka voi erheellisesti käsittää liikennemeriksi tai muuksi liikenteen ohjauslaitteeksi taikka joka voi huonontaa sellaisen näkyvyyttä.

Asikkalassa kunnan järjestämistä mainospaikoista (vaalimainoskehikoista) vastaa tekniset palvelut.

Valmistelija	Hallinnon asiantuntija Iivari Käkelä puh. 044 778 0226, sähköposti: etunimi.sukunimi(a)asikkala.fi
Esittelijä	Kunnanjohtaja Ikola-Norrbacka Rinna
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää, että vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa vaalien ulkomainonta on sallittua aloittaa kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla viikkoa ennen ennakkoonäestyksen aloittamista eli 26.3.2025 alkaen. Samalla kunnanhallitus esittää tekniselle lautakunnalle, että alue- ja kuntavaaleissa kunnan järjestämät mainospaikat ovat ehdokkaita asettaneille tahoille maksuttomia. Pykälä tarkastetaan kokouksessa.
Asian käsittely kokouksessa	Keskustelun aikana Vilho Laakso teki seuraavan muutetun päätösehdotuksen: <i>Kunnanhallitus päättää, että vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa vaalien ulkomainonta on sallittua aloittaa kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla viikkoa ennen ennakkoonäestyksen aloittamista eli 26.3.2025 alkaen.</i> <i>Samalla kunnanhallitus esittää tekniselle lautakunnalle, että alue- ja kuntavaaleissa kunnan järjestämistä mainospaikoista peritään 100 euron maksu ehdokkaita asettaneilta tahoilta.</i> Muutettu päätösehdotus raukesi kannattamattomana.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin. Pykälä tarkastettiin kokouksessa.